

Դեռ տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արդիւում է, ամբողջ 16րդ շրջանի (900 սեպտ.—901 յուլիս) բաժնորդագրին է 20 ֆր. կան. խիլի Կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար որ ուզուի, ամեն ժէկ ամսականը 3 ֆր. հաշուելով և 1901 յուլիս ամսէն անդին չանցնելու պայմանով:

Նամակի ծրարպէտք է ղրկել հետևեալ հասցեով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France).

1901 ԱՊՐԻԼ 10
1901 ՄԱՐՏ 28 (Հ.Յ.)
ԶՈՐԵՑԱԲԵՐԻ

Թարգմաթիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կա-
մուտաբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պար-
տաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները:
Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով
Ծանուցման 1 միջակ դրը 1 սանդիկ վարժէ. 1 դրիւսգ դրը 2 սանդիկ:

Les annonces, en français et en arménien sont reçues, aux bureaux de
Rédaction: Rue. Glanvèdes, -17.

Արմենիաի ախոյժ 16րդ շրջանի
բաժնորդացիներն է 20 ֆրանգ որ կարե-
ւի է նաև մաս առ մաս շրկել, 10 կամ
5 ֆրանգով :

—Անենք որ Արմենիայի Օժանդակ կը գրուին, իրենց համար ստացած մէկ օրինակ Արմենիայէն զատ՝ որի բաժնորդագիրը 20 Քր. է, քանի՜ օրինակ Արմենիա որ ուզեն, կը շրկուի իրենց հասցէով և իրենց ծրարի մէջ դրւած, ամէն մէկ օրինակի տարեկան բաժնորդագիրը 10 Քրանգ և կամ որ նոյնն է, ամսական մէկ Փըրանգ միայն հաշուելով։

—Ամեն ազգի ու երկրի մէջ ընդուն-
ուած սովորութիւն մ'է որ ԼՐԱԳԻՐ-
ներէ ՔԱԺՆՈՐԴԱԳԻՆՆԵՐԸ
ԿԱՆԻԽԿ ԿՐ ՎՃԱՐՈՒԻՆ:

— Արմէնիայի այն հին բաժնորդներն որոնք 15րդ շրջանին համար 20 ֆրանք աճողովին վճարած էին, իրենց հին հաշիւ փակուելու համար իրաւունք պիտի ունենան ներկայ 16րդ շրջանի մինչև 11րդ թիւն ստանալու։ հետևապէս այս 16րդ շրջանի մինչև վերջն իրենց բաժնորդագրին վճարած լինելու համար 17 1/2 ֆր. միայն կը պարտին ղրկել։ Իսկ այն հին բաժնորդներ որոնք ներկայ 16րդ շրջանին համար աւ 20 ֆր. ղրկած են արգէն, կը խնդրենք որ հաճին իմացուին ինչ մեզ թէ ինչպէս կուզեն կարգադրել իրենց այդ 2 1/2 ֆր.ի պահանջը եթէ կը փափաքին, իրենց ընտրած գերքերէ 2 1/2 ֆր.ի արժէքով կը ղրկենք իրենց (եթէ իրենց ուզած գերքն աւելի արժէ, տարբերութիւնը մեզ ղրկուելով)։ Իսկ եթէ կուզեն, փոստով իրենց կը վերադարձունենք այդ 2 1/2 ֆրանքը։

— Արմենիային իր 16րդ շրջան թեւա-
կոխելով հրատարակումը չյետաձգելու
համար, մեր բարեկամներէ չատերի
լորհօրդէն հետեւելով, վերսկսած ենք
շարունակել հրատարակութիւնը, առ-
այժմ շարաթը մէկ թերթ հանելով
և խօտանալով շուտով սկսիլ նորէն,
երբ հանգամանքները ներեն, շարաթն
կրկու թերթ տալու:

Քանի մը խօսք սուրբան Մհերի տի բռնեքի ընդհանուր կօչին առքով. — Պարսիկ Շահի հեռագիրը մեր վեհն. կարողիկոսին. — Հայեր յիմերիկա. — Տարօրինակ ամուսնորիւն մը. — Նամակներ Պարսկահայքէն. — Նամակ Սեբեդիսէն (Նիկոսիի). — Մահագոյծ Տ. Ա. Սեպի. — Գուրպան պայրամի օրը սուրբան պալատին սարսափը. — Թլլարիսէն լուրեր. — Ֆրանսայի եւ Իտալիայի բարեկամակաւն ցոյցը. — Արտասահմանի լուրեր. — Ծանոցումներ.

ՍՈՒԼԹԱՆ ՄԷՃԻՏԻ ԹՈՌՆԵՐԻ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿՈԶԻՆ ԱՌԹՈՎ

(Շար. 31րդ րուկն էս վերջ)

Բնական է որ Հայերն իբրև հայ
ազգ իրենց գոյութիւնն և առանձնա-
յատկութիւններ պահպանելու ճգախն
Այդ զգացման դէմ մաքառելը բնա-
կանին դէմ մաքառել է և ինչ որ բը-
նութեան կը հակառակի, չյաջողիր :
Ազգերին մէջ համերաշխութիւն գո-
յացունելու համար, պէտք է ազգայ-
նական զիրարզգածութիւնները վի-
բաւորելէ զգուշանալ :

Ուստի զանազան ազգութիւններին պատկանող Թիւրքիացիներին մէջ միութիւն և գործակցութիւն գոյացունելու համար, պէտք է անոնց փափաքներն ալ նկատի առնել և ասոնց գործադրութիւնն ապահովել և ոչ թէ պահանջել ամենքէն որ իրենց ազգային դատեր զոհեն և աշխատին միմիայն երիտասարդ Թիւրքերի (կամ թերևս աւելի ճիշդ անունով՝ սահմանադրական Թիւրքերի) դատին յաջողութեան համար: Երբ սահմանադրական Թիւրքերը հրապարակաւ կելնեն կը մերժեն Հայերին ունեցած իրաւունքները Պէրլինի դաշնագրին զօրութեամբ և նոյն իսկ անկէ առաջ ունեցած դարաւոր իրաւունքներն ու առանձնաշնորհումներն ալ, այդպիսի պարագայի մէջ գործածուած միութիւն ու համերաշխութիւն խօսքերը լոկ վերացական բառեր կը մնան և չեն կրնար իրագործուիլ:

Եթէ օտարներ, մեր գրացիներ,
 եւրոպական տէրութիւններ կը փա-
 փաքին օգուտ քաղել Թիւրքիաի կու-
 սակցական պառակտումներէն իրենց
 միջամտութեան պատրուակներ գտնե-
 լու համար, ատոր առկն առնելու
 միակ ճարր Թիւրքերի ձեռքն է:

Թո՛ղ գործադրեն Պէրլինի գաշնագրով խոստացուած բարենորոգումները և տեղի չմնար ուրիշ տէրութիւններին միջամտելու : Բայց երբ նոյն իսկ ազատական կոչուած Թիւրքեր կեղնեն ուրանալ այդ գաշնագրի 61րդ յօդուածով խոստացուած բարենորոգումներին պէտքը և ընդհանուր երկրին մէջ բարենորոգումներ մտցունելու պատրուակով կը ջանան պատռել գաշնագրի այդ մասը, ո՛վ է մեղաւոր երբ օտար տէրութիւններ ելնեն միջամտել իրենց և Թիւրքիաի ստորագրած գաշնագրի մը գործադրուելունը պահանջելու համար : Դուք ինքնին կատարեցէ՛ք ձեր յանձնառած պարտքեր, փոխանակ զանոնք ուրանալու, որ ձեր երաշխաւորներին միջամտելու պէտք չմնայ :

Դուք կուզեք ընդհանուր թիւը քիւրաքիւր մէջ բարենորոգումներ մտցունել, Շատ լաւ. Հայերը հակառակ չեն ատոր. սկսեցէ՛ք ուրեմն նախ հայաբնակ տեղերէն, որոնց համար թիւքիւր հանդիսաւոր կերպով իր ստորագրութեան տակ պարտաւորութիւն ստանձնած է արդէն անյայտագործադրել, և հետզհետէ տարածեցէ՛ք ամեն կողմ՝ ձեր բարենորոգումներ, Երբ մասնաւոր տեղ մը դեռ 23 տարիէ ի վեր անկարելի եղած է հանդիսաւոր կերպով խոստացուած բարենորոգումներ մտցունելը, ի՞նչպէս կարելի կը լինի նոյնը գործադրել ահագին ընդարձակ երկրի մը ամեն կողմերը. երազ մը, անիրագործելի ցնորք մը չհամարուի՞ր այդ, Եւրոպայան բարենորոգումների անընդունակ կը համարի եղբւր թիւքերը. իր այդ համարում ջնջելու համար՝ հայաբնակ նահանգներին մէջ փոխանակ հայու թիւնը ջնջելու, պէտք է բարենորոգումներ մտցունել:

Անշուշտ աւելի դիւրին է գտնէ 5-6,
նահանգներին մէջ բարենորոգումներ
մտցունելը քան թէ հազդին տարա-
ծութեամբ ընդարձակ կայսրութեան
մը բոլոր երկիրներին մէջ : Բարենո-
րոգումներին գործադրութեան համար
մարդ պէտք է, դրամ պէտք է. և նոր
բան մը յայտնած չենք լինիր եթէ
ըսենք թէ ատոնք շատ կը պակսին
Թիւրքիաի մէջ : Ուրեմն պէտք է քի-
չէն սխիլ և ապացուցանել Եւրոպաի
առջև որ սխալ է իր այն կարծիք թէ
Թիւրքերն անընդունակ են բարենո-

րողութիւններ ընելու : Ի՞նչպէս կարելի
է ընդհանուր թիւրքերի մէջ բարե-
նորոգութիւններ մտցուելուն հաստատյ,
երբ մի քանի նահանգներին մէջ աւել-
յապաղ մտցունելու համար հանգիւսա-
ւոր կերպով յանձն առնուած պարտե-
քը կատարելանկարելի է եղած ցարգե-
լել մեզ միութեան ու համերաշխ գոր-
ծակցութեան հրաւիրող զգատական
թիւրքերն ամենէն առաջ այդ պարտե-
քը անաւու կելնեն : 100 շրուշի
պարտքը տալէ փախչող մէկէ մը ի՞նչ-
պէս կարելի է 100,000 շրուշներ յու-
սալ : Տեղն է հոս յիշելու թիւրքական
առածը թէ Արսւնյաւաւդըն օնտուն
պէլլի տիր քի քաւըն պէօյիշիլնի գաւ-
իլդյօյսըն (Քարին մեծին ձեռք զար-
նելէդ յայտն՝ կերելի ու չպիտի կըր-
նաս նետել) :

Օսմանեան ներկայ բռնապետական կառավարութիւնը տապալելու համար ոյժ պէտք է և միութիւնը ոյժ է։ Կայ մէկը որ չգիտեր այդ և ո՞վ չփափաքիր միութեան։ Բայց միութեան գաղափարն արմատ բռնելու և պողաբեր դառնալու համար՝ պէտք է որ իրենց արմար հող մը պատրաստ գտնուի։ Կատանուող և ալէծուփ ծովին վրայ լինելու բունիք անոր սերմեր։ Պէտք է նախ միութեան նպատակը հաստատապէս որոշուած լինի։ Նախ գաղափարները միացած լինին որ գործունէութեան ալ միութիւն գոյանայ։ Ազատական թիւրքերի նպատակին մէջ կայ հայկական խնդրի լուծումը, այսինքն՝ անյապաղ գործադրութեան նստումով 23 տարիէ ի վեր եղած լանձնառութիւն գործադրելով հայաւնակ երկիրներին մէջ տեղակաւն պահանջներին համեմատ քարեմարտով։ Ազատական թիւրքերի նպատակն է միայն սուլթան համարը գահէն տապալել և Միտհաթի Սահմանադրութիւնը, որ 1877ին պոլկարական խնդրին ժամանակնադրուած կատակերգութիւն մ'է, թերևս մի քանի յաւելումներ և բարդադրութիւններ ընելով նորէն հրատարակել և Այդպիսի պայմաններին մէջ առաջարկուած միութիւն մը բռնականապէս անիրագործելի կը մնայ Միութիւն։ չլացուցիչ գեղեցիկ բառ որմէ կրնան հրապուրուիլ ամեն պոզներ և այդ իսկ պատճառով չտեսնող անունով կուգան հրապարակել վրայ իր իրենց մասնաւոր մէկ նպատակը։

տակ կուզեն յառաջ քշել: Բայց եթէ այս պարագայի մէջ ալ այդ բառ լոկ վերացական անուն մը ներկայացունէ մեր մէջ և ոչ գոյութիւն ունեցող մարմին մը, մեղաւորը Հայերը չեն, այլ անոնք որ միութիւն, միութիւն կը պօսան, բայց իրենց գործերով և մերթ ընդ մերթ իրենց բացարձակ խաբերով ալ ցոյց կուտան թէ թիւրօք հպատակ զանազան ազգերի ազատական զգացումներն ու իրաւունքներն առօրին կը գրեն իրենք և թէ իրենց առաջարկած միութեան նպատակն ոչ թէ թիւրքի ազատական զանազան կուսակցութիւնները միացունելով զանոնք ուժով ցոյց տան, այլ անոնց արդէն գոյացուցած բոլոր ոյժերն «Երիտասարդ Թիւրքիա» կուսակցութեան ուղղութեանը միայն ծառայեցունելու համար՝ ամբողջովին այդ կուսակցութեան մէջ ձուլել, զանոնք կլլել է միայն:

Մ. ֆ.

ՊԱՐՍԻԿ ԵԱՀԻ ՀԵՌԱԳԻՐԸ
ՄԵՐ ՎԵՀ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԵՆ

Նէշրուզի (պարսկական տարեգրութիւն) որ է մարտ 8/21ին) տօնին առթիւ, ՎԵՀ. Մկրտիչ կաթողիկոսը Պարսկաստանի Շահին շնորհաւորական հեռագիր մը զրկած էր որին պատասխանած է Շահը հետեւեալ հեռագրով.

« Թիֆլիս, Նորին Սրբութիւն Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին.

« Նէշրուզ պայրամին առթիւ Ձեր Սրբութեան ըրած բարեմաղթութիւններին համար ջերմ շնորհակալութիւններս կը յայտնեմ և փոխադարձապէս կը մաղթեմ Ձեր թանկագին կեանքի պահպանման համար: Ես շատ լաւ յիշատակ պահած եմ էջմիածին ըրած այցելութենէս: »

ՀԱՅԵՐ ՅԱՄԵՐԻԿԱ

Միացեալ-Նահանգների Ֆրէսնօ քաղաքէն մեզ զրկուած թղթակցութիւն մը երկարօրէն կը պատմէ թէ նոյն տեղի լուսաւորչական և բողոքական Հայերին միջև վէճեր ծագած են որովհետեւ բողոքականները կը պահանջեն եղբոր որ լուսաւորչականներին վերջերս շինած եկեղեցիին մէջ իրենք ալ պաշտօնավարեն առժամա. նակեայ կերպով հիւրընկալուելով մինչև որ իրենց ժողովարանի շինութիւնն աւարտի: Այս խնդրի վրայ բանակցութիւններն, ինչպէս կերևի, հետզհետէ սուր կերպարանք մ'առած լինելով, վէճերի և երկու կողմէն իրար դէմ հակառակութեան ծնունդ տուած են:

Այս անգամ մեզ գրող անձը խիստ կերպով քննադատած լինելով իր հակառակած կողմի վարմունքը, չուզեցինք հրատարակել որ մի գուցէ կրակին վրայ իւր թափած և հակառակութեան աւելի բոց ու սաստկութիւն մը տուած լինինք: Մեր բոլոր փափաքն այս է որ այլադաւան հայ եղբայրները գիտնան իրար հետ սիրով վարուիլ ամեն տեղ և զգուշանան իրենց մէջ եկեղեցական վէճերի ծը-

նունդ տուող շարժառիթներէ, յարգելով իրարու կրօնական գիւրգաւթութիւններն, որովհետեւ այդպիսի վէճեր ժամանակիս ոգիին չեն համապատասխաներ և շատ վտանգաւոր կը դառնան մանաւանդ արտասահմանի հայ գաղութներին եթէ ճարակ գըտնեն իրենց մէջ: Հայ գաղթականութիւններէ ոմանց կ'ըրձանման պատմութիւնն այս բանին իբրև վկայ կեցած է:

ՏԱՐՈՐԻՆԱԿ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Պրագիլիաի (Հարաւային Ամերիկա) Սան-Բաւլօ քաղաքէն տարօրինակ ամուսնութեան մը լուրը կը հաղորդեն մեզ որ պատահած է այնտեղի փոքրածիւ հայ գաղութին մէջ և որ թէ՛ Պրագիլիաի հայերին և թէ՛ Հայերը ճանչցող Պրագիլիներին մէջ գալթակցութեան առիթ գարձած է եղբոր:

Մեզ կը գրեն թէ— և պէտք է խոստովանինք որ չհաւատարու աստիճան զարմանալի կը թուի մեզ— Խաբեբդեցի Յ. Գասպարեան իր դեռահասակ մէկ աղջիկը ամուսնացուցեր է իր Պրագարանուն եղբոր հետ: Եւ որովհետեւ քրիստոնէական ոչ մէկ եկեղեցի և նոյն իսկ մահմէական կրօնը չ'ընդունանք այդ աստիճան մերձաւորի ամուսնութիւնը (գուցէ հին Պարսկերէնի զրադաշտական կրօնին մէջ թողատրուած լինէր, հայ եպիսկոպոսներ և նախարարներ ժողովէն Բ. Դուռը զրկուած դաւանաբանական նամակին նայելով որ հրատարակուած է Եղիշէի մէջ), այդ մտադրութիւն յաջողունելու համար, օտարազգի կաթողիկ եկեղեցականի մը երկու մարդ տարեր ներկայացուցեր են իբրև վկայ թէ հարանցուն և փեսացուն իրար հետ ոչ ազգական են և ոչ ալ ունէ արեւնակցութիւն ունին: Ու օտարազգի քահանայն (արդէն հայ եկեղեցական չկայ Պրագիլիաի մէջ) այդ վկայութիւնների հաւատարմով պսակեր է զերենք:

Մեզ աւելի զարմանք պատճառող կէտն այն է որ աղջկան հայրը հայ ընտանեկան կեանքին և նուիրական օրէնքներին այնչափ նախանձախնդիր մէկն էր որ օտարազգիի հետ չ'ամուսնանալու և իր եղբայրներ ալ օտարազգիի հետ ամուսնութենէ հեռու պահելու համար, անցած տարի Մարսելի եկաւ և ասկէ կ'պօլսի պատրիարքարանի հետեւեղբորէն բանակցեցաւ երկու հայ աղջիկ բերել տալու համար որ իր երկու եղբայրներին հետ ամուսնացունէ: - որոնցմէ մէկին համար միայն յաջողեցաւ. իսկ միւս եղբորն ալ կերելի թէ հիմա իր աղջիկ տուել է—: Եւ այդ պատճառով թէ՛ ճանապարհածախքերի և թէ՛ մի քանի ամիս Մարսելի անցունելու համար շատ մը ծախքերի ալ ենթարկուեցաւ:

Հիմա, զարմանալի չէ՞ որ օտարի հետ ամուսնութենէ այդ աստիճան խորշող Հայ մը, ոչ միայն հայկական ընտանեկան կեանքին, այլ և մեզ ծանօթ բոլոր ազգերին մէջ տարօրինակ եղող այսպիսի ամուսնութիւն մը կա-

տարել տուած լինի: Օտարուհիի հետ Հայի մը ամուսնութիւնը, թէ և ոչ յանձնարարելի, բայց թողատրելի է և ինչ ինչ հանգամանքների մէջ ներքի կրնայ դառնալ և մենք նշանաւոր ազգասէր հայ անձնաւորութիւններ ալ ունեցած ենք օտարուհիի հետ ամուսնացած (հանգուցեալներէն յիշենք միայն Ս. Աբովեանց, Ռուսինեան ևն.): Բայց հօրեղբոր մը (որ գրէ թէ հայր ըսել է) իր եղբոր աղջկան հետ ամուսնութիւնը թողատրելի չէ բնաւ և երբեք պատահած չէ հայ ընտանեկան կեանքին մէջ և այնչափ տարօրինակ է որ մենք չ'պիտի հաւատայինք Յ. Գասպարեանի մասին գրուած այդպիսի լուրի մը եթէ արժանահաւատ անձէ մը մեզ հաղորդուած լինէր այն: Մեզ կը հաղորդեն նաև թէ տեղական (պրագիլիական) լրագիրներն այս տարօրինակ ամուսնութեան լուրը հրատարակելով, շատ աննպաստ բաներ գրեցին Հայերին վրայ: Ամեն կերպով ցաւալի է այդ եղելութիւն և ուրախ կը լինէինք եթէ Տիար Յ. Գասպարեան կարողանար յայտնել թէ թիւրիմացութիւն կամ սխալ կայ այս լուրի մէջ, թէ և ինչպէս արդէն ըսինք, արժանահաւատ աղբիւրէ մը հաղորդուած է մեզ այն:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԱՐԵԿԱՀԱՅՐԷՆ

Է.

Վերջին անգամ

Այո՛, վերջին անգամ ես գիմում եմ հայ յեղաշրջականներին, յանուն մեր սիրած Հայաստանի փրկութեան, յանուն մեր պաշտած գաղափարի սրբութեան, յանուն հայրենիքի ազատութեան զոհած քաջերի յիշատակին, ազատել մեր խեղճ կրակ Սալմաստցիներին հայ ենիչարիների ձեռքից: Սալմաստում տեղի ունեցած վերջին դէպքեր այնքան զարհուրելի են, որոնց առաջ գուցէ Սուլթան Համիդն էլ, Մուսա Բէկն ալ, Սաադէդէին փաշան էլ արդարանան. որովհետեւ նրանք թիւրք են, նրանք զինդիւմանի են և վերջապէս նրանք, այսպէս ասած, բարբարոս են: Բայց դուք ինչ կասէք հայ անամբ գործող ենիչարիներին, որոնցից ամէն մէկն իր պիղծ դէմքը ծածկում է մի յարգելի նահատակի յիշատակով: միւսներ յեղափոխական կազմակերպութիւնների վարագործով: հաւատացէ՛ք, ոչ մի ազգի և ոչ մի լեզուի բաւարարում սրտնց սազող ածական չէք կարող գտնել:

Երկու տարի է որ ես Արմէնիայի ընթերցողներին տալիս եմ յայտնի փաստեր, տեղի ունեցած դէպքերի նկարագրութիւններ. ես լիայոյս էի որ, ենիչարիներ ինտէլիգենտ դեկավարներ, իրանց սխրագործութիւններ հրապարակուած տեսելով գոնէ պիտի ամնան, բայց ոչ: (1) Ռեբեմ ինչ, թողնենք գերի մնան Սալմաստցիք. թողնենք քանդու մեր ա-

(1) Մենք կը զարմանանք որ այդպիսի յոյս ունեցեր էք, մօտէն զիրենք ճանչցած լինելով մէկտեղ:

ԽՄԲ. ԱՐՄ.

պատմանի միակ վայրը և ինչ աղբւր. ւութեամբ:

Վերջին անգամ ես գիմում եմ հայաստանութեան, եղբայրութեան պաշտպան ներկայացող հնչակեան և դաշնակցական կազմակերպութիւններին և վերջապէս բոլոր ճշմարիտ Հայերին ազատել Սալմաստցիներին:

Սալմաստի բռնաբարւած հայ հայրեր, հարստահարւած ընտանիքի յոյհայրեր, ցանցըրեւ եղած գաղթածներ կանանց ու որդիների արտասուքներ, խափանւած ուսումնարաններ մ'ազատարար ձեռքի են սպասում:

Այո՛, վերջին անգամ լսէք նահատակ Սալմաստցիների աղաչանք պաղատանքին:

ՄԱՆ-ԱՐՄԻՆ

1901 Մարտ 5

Թրքո Պարսիկ սահմանագրութիւն

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԱԶԴ

Տեղական սովորութեան համեմատ Ձատիկը կանխավճարների գլխաւոր պայմանաժամներէ մին լինելով, կ'ընդունէ մեր այն բաժնորդներէ, որոնք դեռ անվճար մնացած հայ ունին, շուտով հասցունել մեզ իրենց պարտական մնացած բաժնորդագրի որով գործին ալ դիւրութիւն մը տուած կը լինին: Յայտնի է թէ լրագրականաւոր ընթացքը դիւրացունէ գլխաւոր միջոցներէ մին է բաժնորդագրիներ կանոնաւորապէ կԱՆԽԿ. Վճարուիլ:

ՆԱՄԱԿ ՍԵՐՊԻԱՆ

Նիկոթին, 11/24 մարտ 1901

Սերպիաի լրագրիներուն մէջ կան մի քանիներ որոնք անկարելի չեն մնացած հայ իզգի թշուառութեանց և ընդարձակ էջեր կը նուրեն ի նպաստ իրենց «տառապան հայ եղբարց»: Ի միջի այլոց, «Պէօկա տօքիս Նովինա»ն որ յաճախ գովասանքով կը ներբողէ Հայ անունը, երկար կը լինէր եթէ թարգմանաբար զրկէինք այդ յօդուածներ. մանաւանդ որ իրենց տուած տեղեկութիւններ թէ Եւրոպացոց անձանթ, բայց մեզ Հայոց ծանօթ բաներ են:

«Պէօկատօքիս Նովինա»ի աշխատակիցներէն շատեր հոգեւորական դասակարգէն լինելուն համար, կրօնական տեսակէտով ալ բաներ կը գրեն 68 թիւ յաւելուածին մէջ «կրօնը լիզուներ» վերնագրին տակ գրուած յօդուածէ մը կը քաղենք հետեւեալ հատուածը, ցոյց աւելու համար թայլ և այլ լիզուներուն 20րդ դարի մէջ ունենալիք տիրապետութեան մասին ինչ կարծիքներ ունին մեր տեղի գրագէտներ: Յօդուածին ստորագրողն է Տ. Բէթրովիչ:

«Վերջացող 19րդ դարին մէջ քրիստոնէական կրօնը շատ տարածուած է և հիմա ընդհանուրին դուրսը կը հաշուուի 500 միլիոնի չափ: բոնց մօտաւորապէս մեծ մասը, 24 միլիոն, հռովմէական կաթողիկ կրօնքէն են. 150 միլիոն բողոքական կ'ընէ և 100 միլիոն օրթոդոքս, հաշուելի»

դիւ յը տարբերութիւն ունեցողներն
ալ (եզրպատական խաղերները, ապի-
սինիացիները (հայկէ), հայերն ու
նետորակները) որոնց գումարը
10 միլիոնի (?) չափ կը լինի և որոնք
մինչև այսօր օրթոտոքս կը հաշուուին
«Միւնակ կեդրոնականութիւնէ մէջ»
19րդ դարի սկիզբը (1801 թուական
նի) 20,000 հազարական կաթոլիկ
կար. իսկ այժմ՝ այդ գումարը հասած
է հոն 2 միլիոնի :

«Մեր ընթերցողաց կուտանք նաև
քանի մը տեղեկութիւններ լեզուի մա-
սին. կարելի է օգտուիլ այդ տեղեկու-
թիւններէ, տեսնելով թէ 200 տարուան
մէջ ի՞նչ փոփոխութիւններ յառաջ
եկած են :

«1700 թուականին 22 միլիոն ժո-
ղովուրդ կը խօսէր միայն ֆրանսերէն,
20 միլիոն գերմաներէն, 18 միլիոն
սպաներէն, 17 միլիոն ռուսերէն, 10
միլիոն անգլիներէն, 8 միլիոն իտալե-
րէն. բայց այս 19րդ դարի սկիզբէն
մինչև վերջը քաղաքականութիւնը
չափ փոփոխութիւններ կրած լինե-
լով Եւրոպայի մէջ, հիմա առաջին տեղն
սկսած է բռնել ռուսերէն լեզուն և
հիմա ռուսերէն լեզուով խօսող ժողո-
վուրդը 31 միլիոն կը հաշուեն,
ֆրանսերէն 30 միլիոն, գերմաներէն
29 միլիոն, սպաներէն 21 միլիոն, ան-
գլիներէն 20 միլիոն և իտալերէն 15
միլիոն(1): Բայց այժմ ամենէն աւելի
յարգելի դառնալու վրայ է Անգլիայի
լեզուն. յետոյ Ռուսիային, Գերմա-
նիային, Ֆրանսային, Սպանիային ու
Իտալիային. այնպէս որ կերելի թէ նոր
սկսած 20րդ դարին վերջը ամէն մար-
դու անհրաժեշտ պիտի լինի գիտնալ
անգլիներէն ու ռուսերէնը :»

Արմէնիայի 25րդ թուի «Արտասահ-
մանի լուրեր»-ուն մէջ հրատարակուած
տեսանք թէ Սերպիայի թագուհին
մանչ զաւակ մը ծնած է : Ուրիշ թեր-
թերու մէջ ալ տեսնուեցաւ այդ լուր
և հաւանօրէն Արմէնիան ալ եւրոպա-
կան թերթերէ քաղած կը լինի զայն :
Բայց մենք Սերպիայի մէջ գտնուող
ներս չենք կրնար հաստատել այդ
լուր որովհետեւ ըստ սովորութեան
պաշտօնական զեկոյցով մը կը հրա-
տարակուի հոս այդպիսի ուրախաժիթ
լուր մը և մինչև այժմ՝ այդպիսի բան
մը չէ եղած զեւս Ուրեմն մեզ համար՝
այսինքն պաշտօնապէս, դեռ չէ ծնած
Սերպիայի թագուհին մանչ զաւակ մը
և կանխահաս է եւրոպական թերթե-
րու տուած լուրը :

* * *

ՄԱՀԱՅՈՑԺ Ա. ՍԷՍԻԻ

Յաւով կիմանանք որ Paris-Nouvel-
lesի գործակալութեան՝ որի հայերէն
հիւղի տնօրէնն է Տիար Միլիք Ս.
Դաւիթ բէկ, ընդհանուր տնօրէնն ու

(1) Նշանակուած թուանշանները և
յայտնուած կարծիքները ճշգրտութեան
մէջ չենք երաշխաւորեր. այլ սերպ
լրագրի մը հրատարակած տեղեկութիւն-
ներէն և յայտնած կարծիքներէն իբրեւ
նմուշ մը կը դնենք հոս, ինչպէս որ մեր
Թղթակիցն ալ այդ մտքով զրկած է մեզ
ԽՄԲ. ԱՐՄ.

հիմնադիրը՝ Տիար Ամէտէ Սէսի՝ 57
տարեկան հասակին մէջ մեռեր է ապ-
րիլ 2ին, թոքերի բորբոքումէն 15
օր տառապելէ յետոյ :

Տիար Ա. Սէսի որ իր դասախօսու-
թիւններով և զանազան մեծ թերթե-
րի մէջ իր ունեցած խմբագրական
աշխատութիւններով նշանաւոր դիրք
մը բռնած էր արդէն, 1899 մարտ
ամսին մէջ հիմնեց Paris Nouvelles
գործակալութիւնը որ աշխարհի չորս
կողմը լուրեր կը հաղորդէ հեռագրով,
հեռաձայնով և պարբերական հրա-
տարակութիւններով որոնք ֆրանսե-
րէնէն զատ անգլիերէն, սպաներէն,
ճափներէն, մաճառերէն, հայերէն և
այլ լեզուներով լոյս կը տեսնեն :

Paris Nouvellesի հայաթերթը որ
A. Saissy և Միլիք Ս. Դաւիթ բէկ
ստորագրութիւնը կը կրէ և որմէ հատ-
ուածներ կը դնենք երբեմն Արմէնիայի
մէջ «Բարիգեան թղթակցութիւն»
վերնագրին տակ, ծանօթ է արդէն
մեր ընթերցողներին : Այդ հայաթեր-
թի շարունակուելուն արգելք մը չի-
նրի Տիար Սէսիի մահը—ի՞նչ հայերի
անտարբերութիւնը արգելք մը չիւնի
—քանի որ Paris Nouvellesի գործա-
կալութիւնը կը շարունակուի :

Paris-Nouvellesի հայաթերթի ապ-
րիլ 8ի հրատարակութենէն մանրա-
մասնօրէն կիմանանք որ հայասէր Տ.
Ա. Սէսիի թաղման հանդէսը ապրիլ
6ին կատարուեր է մեծ շքով որին
ներկայ գտնուեր են Ֆրանսայի պաշ-
տօնական անձերէն և զրազէտներէն
ինչպէս և բարեղաբանկ օտարազգի
զիւանագէտներէն շատեր :

Մեր խորին վշտակցութիւն կը
յայտնենք «Բարի-Նուպէլ»ի խմբա-
գրութեան, իր ունեցած այս անդար-
մանելի կորուստին համար :

ԳՈՒՐԳԱՆ ՊԱՅՐԱՄԻԻ ԾՐԸ
ՍՈՒԼԹԱՆԻ ՊԱԼԱՏԻՆ ՍԱՐԱՓԸ

Կ.պօլսէն կը հաղորդեն թէ մարտ
31ի կիրակի օր Գուրգան պայրամիի
տօնին առթով Տօլմա պաղչէի պալա-
տին մէջ ձեռքապքի հանդէսը կատար-
ուած միջոցին հետեւեալ դէպքը պա-
տահած և պալատին մէջ ահ ու սար-
սափ տարածած է :

Նախ սա ըսենք թէ « ձեռքապքի
արարողութիւն » որ կըսուի, անուա-
նական բան մ'է այդ. ոչ ոք իսլիմա
սուլթանին կրնայ մօտենալ և ձեռքը
բռնել պագնել, այլ իր պաշտօնեայ-
ներէ մէկը կայսերական գահին առջև
կանգնած, ոսկեթել սպիտակ մետաք-
սէ շինուած լայն կտոր մը ձեռքը բռն-
ած է, որը բարձաստիճան անձնաւո-
րութիւններ կարգով կը համբուրեն
գահին առջևէն անցնելով : Այդ ոսկե-
թել մետաքսէ քաղցր համբուրել
տալու պաշտօնը մեծ պատիւ մ'է և
նշան է թէ սուլթանն անոր վրայ սէր ու
համարում ունի : Այս տարի այդ պաշ-
տօն յանձնուած էր միւլիթ Ֆուատ
փաշային :

Առաւօտեան ժամը 9ը 5 վայրկեան
անցած, երբ արդէն 20 վայրկեանի
չափ եղած էր որ քաղցր համբու-
րելու արարողութիւնը սկսուած էր,

յանկարծ սաստիկ երկրաշարժ մը
պատահեցաւ որ իր ուժգնութեամբ
կը յիշեցունէր Կ.պօլսի 1894 յունիսի
երկրաշարժը որ այնչափ աղէտներ
պատահելուն և մեծ շուկայի կործան-
ուելուն պատճառ եղած է այն ատեն :
Ընդունելութեան սրահի մեծ ջահի
բերելներն այնչափ ուժով իրար զար-
նուեցան որ կէսէն աւելին կտորտե-
ցաւ. առաստաղէն կտոր մը փրթաւ
և գետին ընկաւ : Եւ որովհետեւ ժա-
մանակէ մը ի վեր լուր կար տարած-
ուած թէ թիւրք, հայ և մակեդոնացի
քօմիթաճիները միացած և իտալացի
անիշխանականներն ալ իրենց հետ
առած, սուլթանն ու իր պալատ օդը
հանելու դաւադրութիւն մը կը կազ-
մեն, ձեռքապքի արարողութեան
ներկայ գտնուող բոլոր հանդիսական-
ների մտքէն այնպէս անցաւ այդ մի-
ջոցին թէ Տօլմա պաղչէի պալատը
տինամիթով օդը հանել փորձած են :
Ուստի ամենքն ալ պանական երկերդէ
բռնուած, չէին գիտեր ի՞նչ ընելին :
Սուլթանին անձնուիրութեան և հա-
ւատարմութեան ցոյցեր ընող բարձ-
րաստիճան պաշտօնատարները փա-
խուստի ճանքայնները կը փնտռէին :
Անոնք որ սուլթանին շատ մօտը կը
գտնուէին, քիչ թէ շատ կը զսպէին
իրենց վախը, քաջութիւն ցոյց տալու
համար. բայց հեռու գտնուողներն ա-
ռանց պատկառելու կը փախչէին :
Բաշաներ սարսափահար կոտորեցին
ապակիէ դուռ մը, աւելի արագ փախ-
չելու համար : Ներքինի մը պատու-
հանէն վար նետեցին քիչնք և գետինն
ինկած ատեն մէկ թիւ կտորեցաւ :
Քիչ մնաց որ խեղճը հոն սպաննուէր
ալ, որովհետեւ մօտը գտնուող պահ-
նորդ զօրք մը տեսնելով որ մէկը պա-
տահանէն վար ցատկեց, փախստա-
կան շարագործ մը կը կարծէ և վրան
կը վազէ որ սուլթանը զարնէ սպաննէ :
Եթէ երկրորդ անգամ ալ երկրա-
շարժի ցնցում մը լինէր, ինչպէս այդ
պատահեցաւ 7 տարի առաջուան շար-
ժին ատեն, այդ ժամանակ պալատին
մէջ մարդ չէր մնար, ամենքն ալ
իրար ետեւէ դուրս կը փախչէին :

Իսկ սուլթանը, չնայելով որ ամեն-
քէն աւելի կասկածոտ է և իր անձի
դէմ դաւադրութեան ունէ լուրի հա-
ւատք կընծայէ առանց քննելու, Կ.
պօլսէն հաղորդուած լրագրական տե-
ղեկութիւններին նայելով, զարմանալի
պաղարկութիւն մը ցոյց տուեր է
այդ միջոցին, առանց վախճալու և
փախուստի աճապարելու : Մարաշխոս
Ֆուատ փաշան և սուլթանի քարտու-
ղար ու երկրորդ սենեկապետ իզգէթ
պէյն անմիջապէս սուլթան Համիտի
երկու քովը կանգնեցան զինք պաշտ-
պանելու համար և թախանձեցին որ
մեկնի դահլիճէն : Ապտիւլ Համիտ քա-
նի մը քայլ առնելով դէպի մօտակայ
սրահ մը՝ հարցուց թէ ի՞նչ կայ, ի՞նչ
պատահեցաւ : Բայց հաղիւ թէ
րոպէ մը անցած էր որ վերադարձաւ
բազմեցաւ գահին վրայ և հրամայեց
որ ընդմիջուած նուագածութիւնը
վերսկսուի և արարողութիւնը շարու-
նակուի :

Գրաքննութիւնն ի հարկէ չթողա-

տրեց Կ.պօլսի լրագրիներին որ պա-
շտականներին ահ ու սարսափը նը-
կարագրեն որովհետեւ ժողովուրդը
պէտք չէ իմանայ թէ սուլթանին դէմ
դաւադրութիւն մը գործադրուած
միջոցին իր բարձրաստիճան պաշտօ-
նատարները կը թողուն կը փախչին
եղեր : Ուստի կիսապաշտօնական զե-
կոյց մը լրագրիներին այսչափ միայն
կը թողատրէր զրեւ թէ երկրաշարժի
միջոցին բնականապէս վայրկեան մը
ընդմիջուեցաւ արարողութիւնը. բայց
ն. վ. Սուլթանը որ բոլորովին անվը-
ղով և պաղարկու գիրք մը բռնած էր,
ձեռքով նշան մ'ըրաւ որ նուագածու-
թիւն ընեն և արարողութիւնը շարու-
նակուեցաւ առանց ընդմիջուելու :

Արմանիայի վիլհէլմ կայսրն որ ա-
ռիթը ձեռքէ չփախցունէր իր սիրելի
եղբայր Համիտին քաղաքավարական
ցոյց մ'ընելու, Տօլմա Պաղչէի պալա-
տի միջոցէպէ Կ.պօլսի իր դեսպանէն
իմացածին պէս փութացեր է հետեւ-
եալ հեռագիրը զրեւ սուլթան Հա-
միտին. « Մեծ յուզումով իմացայ թէ
Ձեր վեհափառութիւն ի՞նչ վտանգի(?)
մէջ գտնուեր է Պայրամի արարողու-
թեան միջոցին և թէ Աստուած ի՞նչ-
պէս յայտնի կերպով պաշտպանած է
Ձեր թանկագին կնանք : Իմ ամենա-
անկեղծ շնորհաւորութիւններս ներ-
կայացունելով Ձեր վեհափառութեան
վտանգէ ազատուելուն համար, չեմ
կարող իմ հիացումս չյայտնել Ձեր
վեհափառութեան նոյն միջոցին ու-
նեցած գիրքին և թէ՛ իր հպատակ-
ների և թէ՛ օտարներին քաջութեան
օրինակ մը հանդիսանալուն համար :
Կաղաչեմ Աստուծոյ որ շարունակէ իր
ուրբ և արժանաւոր պահպանութիւ-
նը Ձեր վեհափառութեան :» Այս հե-
ռագիրը որ առաջին տողէն սկսած, ուր
կը խօսի վտանգի մը համար որ գո-
յութիւն չէ ունեցած, մինչև ողջունի
բանաձև մը եղող վերջին տողն որ
քրիստոնեայէ մը մահմէդականի մը
զրկուելով տարօրինակ բան մը կը
դառնայ, արժանի է արդարեւ պահ-
ուելու, ապագայ սերունդներին ցոյց
տրուելու համար թէ Արմանիայի կայսր
մը զիջած է Ապտիւլ Համիտի պէտ
սուլթանի մը այս աստիճան չողոր-
թելու :

ԿԱՐԵԻՈՐ ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ
ԽՈՒԼԵՐԻՆ ՀԱՄԱՐ

Հօլպէթի հաստատութեան շինած ու-
կիէ արուեստական ականջաթմբակները
(tympanes artificiels en or) խուլեան,
զիսի եւ ականջութի մէջ տիրող նեղա-
ցուցիչ ճախերին դեմ միակ ազդեցիկներն
են : Ասոնց շնորհով թշուառներէ ոմանք
երախտագիտութեամբ նուէրները բռն
որոնք հիմնադրամ մը կազմելով զիւրու-
թիւն տուած են յիշեալ հաստատու-
թեան, ձրիապէս զրկելու այս ականջա-
թմբակներ անոնց որոնք կարողութիւն
չունին ստանալու :

Դիմել Հետեւեալ հասցէին.
Institut Hollebeke, Kenway House,
Earl's Court, Londres W (Angleterre)

ԹԻԻՐԳԻԱԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սուլթանն որոշեց է աքսորել այն ըս-
պայներ որոնք Գուրպան պաշրամի օր
Տօլմա Պաղչէի պաշտօնին մէջ ձեռքապահ
արարողութիւնը կատարուած միջոցին
երբ երկրաշարժ պատահեցաւ, սուլթա-
նին զէմ դաւադրութիւն մը կարծեք և
փախուստի աճապարելու համար ապա-
կիները կտարեր էին:

— Արիւնքեան Տրիպօլիսէն կը հաղորդեն
Ֆրանսական լրագրիւններին թէ Պէնդագիէն
ստացուած լուրերին նայելով, Աւատէի
սուլթանն ապստամբները զսպելու ան-
կարող լինելով և Սէնուաիներէն աջակ-
ցութիւն չգտնելով, Ֆրանսացիներէն ա-
ջակցութիւն խնդրեց և որոնք խոստա-
ցեր են օգնել:

ՖՐԱՆՍԱԻ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱԻ
ԲԱՆԿԱՄԱԿԱՆ ՅՈՅՅԸ

Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախա-
գահ Տ. Էմիլ Լուպէ ապրիլ 17ին Բարի-
զէն մեկնելով այցելեց Իտալիայի զբոս-
գտնող ֆրանսական Նիս և Թուլոն
քաղաքները:

Այդ առթիւ օգտուելով, Իտալիայի
Վիքթօր Էմանուէլ Թագաւորն իր քե-
տիւն, ձենովարի դուքս Թովմա Իլյա-
նին ընդհանուր հրամատարութեան տակ
15 մարտնաւանդէ բաղկացած տորմիդ
մը զրկելով Թուլոնի առջև, բարի գալուստ
մաղկեց Տ. Լուպէին: Ձենովարի դուքսն
ու Տ. Լուպէ փոխադարձապէս իրար
այցելեցին և նոյն իսկ առանձին խօսակ-
ցութիւն մ'ալ ունեցան որ գաղտնի
պահուելուն համար այլ և այլ մեկնու-
թիւններ կը տրուին, թէ և կան լրագրի-
ւեր ալ որոնք Իտալիական Նաւատորմին
Թուլոն գալը պարզապէս քաղաքավարա-
կան այցելութիւն մը կը համարին, 2 տա-
րի առաջ ֆրանսական Նաւատորմին
Քալիպարի այցելութիւնը փոխադարձելու
համար: Տ. Լուպէ սաշափ ըսեց է եղբւր
տեղէն զրկուած լրագրական թղթակցի
մը թէ «այս տեսակցութիւն իր հետե-
ւածքներ պիտի ունենայ»: Բայց թէ երբ
և ինչպէս, այդ մասին ոչինչ չէ ուզած
խօսիլ: Սրկու կողմէն փոխադարձապէս
տրուած խնդրանքներն մէջ երբ Տ. Լուպէ
և Ձենովարի դուքսը բաժակաճառք խօ-
սեցան, բարեկամ ազգեր անուանեցին
իրար և ոչինչ աւելի: Երբեք հետեանքն
ի՞նչ որ ալ լինի սօսիկ կամ հեռու ապա-
գայի մը մէջ, սա յայտնի է առ այժմ որ
Իտալիա ուզեց այս առթիւ բարեկամա-
կան հրապարակային ցոյց մ'ընել Ֆրան-
սային:

Սպանիա ալ մարտնաւ մը զրկելով
մասնակցեցաւ Տ. Լուպէի Թուլոն գա-
լուստը ողջունելու հանգչին: Իսկ Թու-
սիա հրաման զրկեց հոն գտնուող իր նա-
ւատորմի հրամատարին որ Իտալացիներ
իկած միջոցին ինք մի քիչ հեռու
գտնուի և Ֆրանսացիները իրենց հիւրե-
րի հետ միմեկ թողու:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Սոփիան կը հեռագրեն ապրիլ 6ին
թէ մակեդոնական մասնաժողովի գլխա-
ւոր բոլոր անդամները, որոնց մէջ է
նաեւ Տ. Սարաֆօվ նոյն գիշեր ձերբա-
կալուեր են: Մասնաժողովին կեդրոնա-
տեղը կառավարութեան կողմէ կնքուեր
է: Կըսուի թէ Մակեդոնիայի մէջ ապս-
տամբութեան մը պատրաստութիւնը
պատճառ եղած է պուլկար կառավարու-
թեան այսպիսի խիստ միջոցներ գիմե-
լուն:

— ԼաՀէյի իրաւարարութեան (arbi-

trage) միջազգային ատենան առաջիկայ
մայիս ամսին հանդիսաւորապէս պիտի
սկսի իր նիստեր անել Լա Հէյի հին պա-
լատին մէջ: Լինդիլներ իր իրաւարարու-
թեան ներկայացուած են արդէն: Անտա-
րակոյս ամենէն առաջ քննութեան պիտի
առնուի պուլկարեան մասնական վէճը որ
ծագած է նահանգի մը այդ երկու տէ-
րութիւններէ ո՞րին վերաբերելուն նկատ-
մամբ որովհետեւ Դանուբ գետը յորդե-
լով այդ նահանգի սահմաններին վրայ
փոփոխութիւններ յառաջ բերած էր:

— Թրիէսթէն կը հեռագրեն Լոնտոնի
«Տէյլի Էքսպրէս»ին թէ նորէն հակաու-
արիական ցոյցեր եղած են Թրիէսթէ
քաղաքին մէջ և անոր չըջակայները:
Ապրիլ 5ին բազմաթիւ մարդեր աղմկալի
ցոյցեր ըրին փողոցներին մէջ խռովայող
խօսքեր պօռալով: Խռովայողները Լա-
վիքօի մէջ կրակի տուին կառավարչին
պալատը: Թրիէսթէի զօրաբանակէն 5
զօրքեր որոնք այդ ցոյցերի մասնակցե-
լուն համար պատժուեցան, անձնապէս
եղան:

— Բէթէրպուրկէն կը հեռագրեն ապ-
րիլ 7ին թէ ձերբակալութիւնները կը
շարունակուին Բէթէրպուրկի մէջ և
գաւառները, օրինակի համար, Խարքովի
մէջ ոստիկանութիւնը գեռ վերջին օրեր
20ի շափ ուսանողներ ձերբակալեց: Լոն
Թուլոն Կոմսը Թուսիտի ամեն կողմերէն
համակրութեան և հիացման արտայայ-
տութիւններ կը ստանայ. Գիլլէ 1000էն
աւելի սարազրութիւնով հեռագիր
մը եկած է իրեն, իր առողջութեան
կազդուութիւնը համար ջերմ շնորհաւո-
րութիւններով:

— Հոռովմէն կիմացունեն թէ Հոռովի
զործաւորական ընկերակցութիւններն ու
ռամկավարական ընկերութիւնները եռա-
պետական զաշնակցութեան վերանորոգ-
ուելուն դէմ մայիս 1ին խոշոր ցոյց մը
ընելու կը պատրաստուին: Յայտնի է որ
այդ զաշնակցի պայմանագրով կը լրա-
նայ 1903ին և շարունակութեան համար
պէտք է վերանորոգուի զաշնակցիներ
վերստին համաձայնութեամբ:

ԸՆԴՍՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑ
1901 ԹՈՒԱԿԱՆԻ

Կ.պօլսի Ս. Փրկչեան Ազգային Հի-
ւանդանոցի Հոգաբարձութեան այս
տարի հրատարակած Ընդարձակ
Օրացոյցը նախորդ տարիներէն շատ
աւելի տեղեկութիւններ ու կարեւոր
գիտելիքներ պարունակող գիրք մը
եղած է:

Տոմարական բաժնին մէջ այս տարի
աւելցուած է նաեւ յատուկ հատուած
մը ուր նշանակուած են Սրբոց և
Սրբոններու տօնախմբոյնքնակց օրերը,
այբուբէնի կարգով:

Չանաւան գիտելիքների բաժնի
գլխաւոր նորութիւնն է ուսումնասի-
րութիւն մը Կ.պօլսոյ Հայոց և իրենց
Պատրիարքներուն վրայ: Կան նաեւ
մասնաւոր հատուածներ Արեւակնա-
յիմ դրոշմակա և Լոն գիշտերուն վրայ
պատկերազարդ, Թոշակաւանների հատ-
ուածը այս տարի շատ ճոխացած է և
անոր կցուած է այբուբէնական ցանկ
մ'ալ:

Վիճակագրական տեղեկոյթներ
բաժնին կը պարունակէ, անցած տա-
րիի նիւթերէն զատ, կարգ մը նոր
տեղեկութիւններ ազգային զանազան
հաստատութիւնների վրայ: Էջմիածնի

կաթողիկոսների յաջորդութիւնը նոր
ձևով ու մանրամասնութիւններով նը-
շանակուած է այս տարի:

Ընդարձակ Օրացոյցը կը պարու-
նակէ 50ի չափ պատկերներ, որոնցմէ
22ը զինկօկրաֆիով պատրաստուած
և Ֆինացիները փորագրուած են
յատկապէս Ընդարձակ Օրացոյցին
համար:

Այս «Օրացոյց»էն գնողը՝ ոչ միայն
1901 թուականի Օրացոյց մ'ունե-
ցած պիտի լինի, այլ պատմական ու
գիտական շատ մը հետաքրքրաշարժ
տեղեկութիւններով զեղեցիկ պատ-
կերազարդ գիրք մը, որի հրատարա-
կութեան արդիւնքն ալ յատկացած
է Ազգ. Հիւանդանոցի 1000էն աւելի
պատուարեւաններին:

Այս Ընդարձակ Օրացոյցը կարելի
է ստանալ նաեւ Արմէնիայի խմբագրա-
տունէն: Կը ծախուի Մարտէլլի մէջ
2 ֆրանք և 75 սանթիմի: Մարտէլլէ
գուրս ունէ տեղ զրկուելու համար,
փոստի ծախքը մէկտեղ հաշուելով,
3 ֆր. և 30 սանթիմ (66 սէնթ ամե-
րիկեան = 2 շիլլին և 8 բէնս անգլիա-
կան) է: Փոստին յատկապէս արձա-
նագրել տալով (registered) զրկուի
ուղղները պէտք է 25 սանթիմ (5
սէնթ = 2 1/2 բէնս) ալ ատոր ծախքին
համար աւելի զրկեն:

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍՐԲԱՋԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Տաճկական բռնութեան նահատակ
եղող խորէն Նարայէյ-Լուսինեան Սըր-
բազանի պատկերը ընտիր թղթի վը-
րայ տպուած կը ծախուի Արմէնիայի
խմբագրատունը: Գինն է 65 սան-
թիմ, փոստի ծախքը խմբագրատու-
նէն վճարուելով:

ՄԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Արմէնիայի խմբագրատան մէջ
ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիր-
քերը որոնց առկա նշանակուած գի-
նքերն մէջ հաշուուած է նաեւ զրկե-
ւ Փոստի ծախքը:

Ծրարները ապահովագրուած
(recommandé-registré) ստանալ ու
ղղները պէտք է որ ամեն մէկ ծրա-
րի (մինչեւ 2 քիլօ) համար 25 սանթիմ
ապահովագրութեան ծախքը վճարեն:

ՄԱՆՈՒ ԳԻՐԳԵՐ

ՇԵՔՍԵՐԻ ԶԱՄԱՆԵՐԸ

Շէքսբերի ՀԱՄԼԷՏԸ որ արեւմտ.
եան աշխարհաբար լեզուով հայերէնի
թարգմանած է քաջ անգլիագէտ
Տիար Գարեգին Յ. Փափազեան, կա-
րելի է ստանալ նաեւ Արմէնիայի խմբ-
ագրատունէն:

Տպագրուած է վիէննայի Միլիթար.
եանց տպարանը, մաքուր թղթի վը-
րայ և ունի մեծ ութածալ գիրքով
183+ԳԻ ԵՐԵՎԱ:

Գինն է 2 ֆրանք և 50 սանթիմ:

ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

(Գտնակապէս պատրաստուած Ամերի-

կայի Միացեալ Նահանգաց Հայ գաղ-
թականներուն կեանքի, ժամանակի և
գրամի խնայողութիւն ընել տալու
հարկ եղած գիւրութիւններն ընծա-
յելու համար:) Աշխատասիրեաց
Պետրոս Ռ. Թորոսեան. Տպագր.
Նիւ Եորք, Էլիաս Խալաւ և ընկ. 1897:
Ամերիկա գնացող Հայերին և կամ
արդէն հոն գտնուողներին համար շատ
կարեւոր գիրք է: Գինն է 1 ֆրանք
և 25 սանթիմ:

ՀՐԱՏԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԴԱԼԵԱՆ

Մ. Փորթուգալեանի հրատարա-
կած գիրքերին վրայ մասնաւոր զեղչ
կը լինի Պարսկաստանի Հայերին հա-
մար որոնց կը զրկուի փակագծի մէջ
նշանակուած գիներով:

Ա. ՀԱՅ ԳԻՏԱԶՆՈՒՅԻ ՄԸ (Մպաւած)
Բ. ՀԱՅ ԳԻՒԴԱՅԻ

Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱԵԼԻ

Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐՈՑ ԵՒ
ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՏԱՄ-
ԲԱՊԵՏՈՑ (Մպաւած)

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱԼՆԵՐԸ. — (Հայաս-
տանցիների պանդխտութեան տխուր

հետեւանքների սէկ փոքրիկ պատկերը
կը ներկայացունէ վիպական կերպով):
Գին (90 սանթիմ) 1 ֆրանք 20 սանթիմ.

Զ. ԳԱՄԱՌ ԳԱԹԻՊԱ — ԺՈՂՈՎԴԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՏԱՐԱՆ յետ այբուբենի աւարտե-
լուն (Մպաւած)

Է. ԼԻՆԵԱՆ ՕՐԵՆՔԸ ՑԱՃԿԱԶԱՅԱՑԱՆՈՒՄ.
(Մպաւած)

Ը. ԹԻՐԳԻԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱ-
ՑԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերին և իրենց
գրացի ազգերի վրայ վիճակագրական
և ցեղաբանական ամփոփ և հետա-
քրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պա-
րունակէ: Թիւրքահայաստանի մէջ բը-
նակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչներ
թուին բաղդատական մէկ ցուցակն
ալ կցուած է տետրակին վերջը): Գին
50 սանթիմ (35 սանթիմ):

Թ. «ԱՐՄԵՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի
Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորու-
վին ապաւած և միեւնոյն ժամանակ
շատերի հետաքրքրութեան առարկայ
դարձած լինելով, այդ շրջանի էջ Մ
Ծոթուգալեանի գրած առաջնորդող
յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ-
ւած են Յուդարարի մէջ որ ութածալ
գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ):
(1 ֆրանք) 1 ֆր. 40 սանթիմ

Ժ. ՎՐԵԺ (Պուլկարիայի մէջ Թիւրքերի
արած բարբարոսութիւններէն մի փոք-
րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց
կուտայ թէ Պուլկարներն ինչպիսի մի-
ջոցների գիմած են իրենց վրէժ լու-
ծելու համար): (15 սանթիմ) 20 սանթիմ.
ԺԱ. ԹՈՒՄԱՅ ԲՈՅԱՐԻՍ (Թուրքաստանի մէջ
Թիւրքերի արած բարբարոսութիւն-
ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա-
յացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յոյներ
ինչպիսի միջոցների գիմած են իրենց
վրէժ լուծելու համար), (0,15սանթիմ)
20 սանթիմ:

ՏՆՕՐԵՆ—ԻՍՐԱԵԼԻ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԴԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԵԻԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi